Міністерство освіти і науки України
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
Факультет соціально-економічної освіти
Кафедра соціальної політики

Патинок О.П., Мариніч О.М.

ДЕОНТОЛОГІЯ

Методичні рекомендації до самостійної та індивідуальної роботи студентів

Київ – 2021

УДК 378. 147: 614. 253 (072)
П 20

Рекомендовано до друку Вченою радою Факультету соціально-економічної освіти Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 7 від 16.03.2021р.)

Рецензенти:

Костюшко Г.О. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки НПУ імені М.П. Драгоманова;

Кутішенко В.П. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології особистості та соціальних практик Київського університету імені Бориса Грінченка.

Патинок О.П., Мариніч О.М. Деонтологія: методичні рекомендації до самостійної та індивідуальної роботи студентів. К. : В-цтво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. 51 с.

Методичні рекомендації до самостійної та індивідуальної роботи студентів побудовані з урахуванням того, що частина матеріалу з курсу вивчається студентами самостійно. В навчально-методичному виданні пропонується тематичний план змістових модулів та семінарських занять із завданнями для самостійної та індивідуальної роботи, подано тестові завдання для контролю якості знань студентів, критерії оцінювання знань студентів та інформаційні джерела для вивчення курсу.

Для студентів спеціальності «Соціальне забезпечення», викладачів і всіх, хто цікавиться деонтологією.

© Патинок О.П., Мариніч О.М., 2021
© Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка……4
2. Структура курсу……..5
3. Тематичний план змістових модулів…….……6
4. Тематичний план семінарських занять……...……...…14
5. Контроль якості знань студентів……...…….…….…..28
6. Критерії оцінювання знань студентів……....45
7. Інформаційні джерела для вивчення курсу…….…..46

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Предмет вивчення навчальної дисципліни «*Деонтологія»* зорієнтований на забезпечення студентів необхідними знаннями з основ професійної деонтології, професійної етики, професійної культури та навичками їх реалізації у практичній діяльності, що буде сприяти органічному поєднанню кваліфікації та моральних і духовних якостей майбутнього фахівця соціальної сфери.

Міждисциплінарні зв'язки з такими дисциплінами: «Вступ до спеціальності», «Соціальна політика», «Система соціального захисту», «Українська культура» тощо.

Мета навчальної дисципліни «*Деонтологія»* полягає у оволодінні студентами основними знаннями та вміннями, необхідними для реалізації завдань професійної діяльності фахівців з соціального забезпечення в Україні.

Завдання навчальної дисципліни «Деонтологія»:

- аналіз основних етапів становлення та розвитку ціннісних підстав соціального забезпечення в Україні;
- вивчення особливостей етико-ціннісного регулювання діяльності і відносин в системі соціального забезпечення, етичного кодексу соціальної сфері.

Основні програмні результати навчання та компетентності, які вони формують:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності (загальні і фахові)
1.	*Знати:* етичні принципи та стандарти професійної діяльності фахівця соціальної сфери. *Вміти:* використовувати базові знання про принципи державної соціальної політики та шляхи соціального забезпечення населення (ПРН7).	*ФК13.* Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів у професійній діяльності.
2.	*Знати:* предметну область соціального забезпечення та розуміти професійну діяльність фахівців соціальної сфери. *Вміти: в*иявляти готовність до взаємодії з колегами по роботі, приймати управлінські рішення в організації роботи виконавців (ПРН9).	*ЗК5.* Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
3.	*Знати:* нормативно-правову базу стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення. *Вміти: з*астосовувати нормативно-правову базу в захисті соціальних груп населення (ПРН16).	*ФК2.* Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

4.	*Знати:* державну усну і письмову мову для спілкування в професійній діяльності. *Вміти:* використовувати усну та письмову комунікацію українською мовою для здійснення професійної діяльності (ПРН1).	*ЗК6*. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово у професійній діяльності.
5.	*Знати:* свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. *Вміти:* застосовувати засоби соціально-правової політики в сфері соціального захисту, базові знання з юриспруденції та законодавства України в галузі соціального забезпечення (ПРН8).	*ЗК1*. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
6.	*Знати:* моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. *Вміти:* демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей (ПРН 20).	*ЗК2*. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
7.	*Знати:* визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків фахівців соціального забезпечення. *Вміти:* ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення (ПРН2).	*ЗК15*. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни «*Деонтологія»* відводиться 3 кредити ЄКТС, 90 годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин *(денна форма навчання)*					Кількість годин *(заочна форма навчання)*				
		Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС
I.	**Модуль І. Деонтологія як міждисциплінарна наука про норми професійної діяльності фахівця соціальної сфери**	***24***	***12***	***12***	***-***	***18***	***6***	***4***	***2***	***-***	***40***
1.1.	*Тема 1. Теоретичні та методологічні основи деонтології.*	4	2			3	2	2			8
1.2.	*Тема 2. Деонтологія як етична основа професійної діяльності працівників соціальної сфери.*	4	2	2		3					10
1.3.	*Тема 3. Деонтологічні основи стандартів професійної діяльності фахівця соціальної сфери*	4	2	2		3	2	2			12
1.4.	*Тема 4. Деонтологічні характеристики професійної діяльності фахівця соціальної сфери.*	4	2	2		3	2	2			10
1.5.	*Тема 5. Професійна соціалізація майбутніх фахівців соціальної сфери*	4	2	2		3					12
1.6.	*Тема 6. Деонтологічні основи комунікації в професійній діяльності фахівця соціальної сфери*	4	2	2		3	2	2			5
II.	**Модуль ІІ. Культурологічна складова деонтології соціальної сфери**	***27***	***14***	***13***	***-***	***21***	***4***	***2***	***2***	***-***	***40***
2.1.	*Тема 7. Морально-етична та естетична культура фахівця соціальної сфери.*	4	2	2		3	2	2			5
2.2.	*Тема 8. Національно-духовна культура майбутнього фахівця соціальної сфери.*	*4*	2	2		3	2		2		5

2.3.	*Тема 9. Правова культура фахівця соціальної сфери.*	*4*	2	2		3	2		2		10
2.4.	*Тема 10. Політична культура фахівця соціальної сфери.*	*4*	2	2		3					10
2.5.	*Тема 11. Економічна культура фахівця соціальної сфери.*	*4*	2	2		3	2	2			8
2.6.	*Тема 12. Психологічна культура фахівця соціальної сфери.*	*4*	2	2		3					10
2.7.	*Тема 13. Валеологічна культура фахівця соціальної сфери.*	*3*	2	1		3	2		2		5
Разом:		**51**	**26**	**25**	**-**	**39**	**10**	**6**	**4**	**-**	**80**

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль І. Деонтологія як міждисциплінарна наука про норми професійної діяльності фахівця соціальної сфери.

Тема 1. Деонтологія як наука про норми професійної діяльності фахівця соціальної сфери.

Підходи до розуміння сутності деонтології. Цілі і завдання деонтології. Об'єкт і предмет професійної деонтології. Галузі деонтології: медична, юридична, педагогічна, управлінська. Функції деонтології: загальносоціальні та спеціальні.

Становлення та розвиток етики та деонтології. Деонтологія – складова етики. Етика як філософське вчення про мораль (сутність, специфіка та функції моралі; основні завдання, категорії, види етики). Етичні правила. Етичні принципи. Процес зміни етичних принципів. «Золоте правило» етичної системи. Аристотелівська етична традиція. Деонтологічна лінія Канта та онтологічна лінія Гегеля, їх роль у формуванні соціальної деонтології.

Сучасний етап формування деонтології як науки про професійні етичні норми.

Тема 2. Деонтологія як етична основа професійної діяльності фахівців соціальної сфери.

Деонтологія в професійній діяльності фахівця соціальної сфери. Система діяльності в сфері соціального забезпечення: поняття та структура. Суб'єкти та об'єкти діяльності соціального забезпечення. Види та способи діяльності. Особливості застосування деонтологічних підходів в соціальній сфері.

Професійна етика фахівця соціальної сфери. Вимоги до професійної поведінки сучасного фахівця: компетентність, відповідальність, духовність. Ціннісно-смислова основа морально-етичної регуляції професійно-трудових відносин.

Поняття етичної проблеми та дилеми. Загальна стратегія прийняття рішень і розв'язання дилем. Елементи критичного мислення.

Тема 3. Деонтологічні основи стандартів професійної діяльності фахівця соціальної сфери

Закріплення стандартів професійної діяльності фахівців соціальної сфери. Деонтологічні норми і професійна діяльність фахівця соціальної сфери. Професійні обов'язки фахівця соціальної сфери. Характеристика професійного обов'язку фахівця соціальної сфери.

Поняття міжнародних та національних стандартів професійної діяльності фахівців соціальної сфери. Деонтологічні документи інших країн.

Деонтологічні документи соціальної сфери. Етичний кодекс фахівців соціальної сфери. Основні принципи діяльності фахівців соціальної сфери. Правила поведінки посадових осіб з отримувачами соціальних послуг. Деонтологічні вимоги щодо вразливих груп населення.

Моделі прийняття професійних рішень фахівцями соціальної сфери: патерналістська, інструментальна, контрактна, персоналістична.

Професійні межі в діяльності фахівця соціального забезпечення - межі компетенції соціального працівника і професійної дистанції між фахівцем і клієнтом. Реальні дії соціального працівника. Можливі дії соціального працівника.

Тема 4. Деонтологічні характеристики професійної діяльності фахівця соціальної сфери

Характеристики професійної діяльності фахівця соціальної сфери. Функції професійної діяльності фахівців соціальної сфери**.** Деонтологічна оцінка професійної діяльності фахівця соціальної сфери.

Стимули виконання професійного обов'язку.

Сутність та зміст феномену «деонтологічна компетентність». Принципи формування деонтологічної компетентності: науковості, системності, принцип міжпредметних зв'язків, принцип зв'язку теорії з практикою, індивідуалізації. Норми деонтологічної компетентності. Структура деонтологічної компетентності фахівців: когнітивна, мотиваційна, операційно-технологічна, рефлексивна, особистісна. Діяльнісно-синергетична модель формування деонтологічної компетентності фахівців.

Критичне мислення та моделі прийняття етичного рішення фахівця соціального забезпечення. Анкета основних етичних дилем у соціальній сфері. Загальна стратегія прийняття рішень і розв'язання дилем.

Принципи моральних взаємовідносин з клієнтами при вирішенні їх проблем. Чинники, які допомагають встановити контакти з людьми. Поведінка фахівця соціальної сфери з отримувачами соціальних послуг.

Тема 5. Професійна соціалізація фахівця соціального забезпечення.

Поняття професійної соціалізації. Характер професійної соціалізації: мимовільний, пасивний, активний. Стадії професійної соціалізації. Інститути

соціалізації. Зміст соціалізаційного процесу: пізнавальний, професійний, правовий, трудовий, політичний, економічний.

Процесуальна модель професійної соціалізації студентів-майбутніх фахівців соціальної сфери в освітньому середовищі ЗВО. Структура професійної соціалізації у ЗВО.

Соціальні ролі та професійні знання фахівця соціального забезпечення. Система цінностей фахівця соціального забезпечення. Професійні обов'язки фахівця соціальної сфери. Характеристика професійного обов'язку фахівця соціальної сфери.

Тема 6. Деонтологічні основи спілкування в професійній діяльності фахівця соціальної сфери.

Види та рівні спілкування. Структура спілкування. Основні форми і стилі етичного спілкування. Слухання як провідна якість фахівця, її етичні основи та рівні. Особливості етичного спілкування з клієнтами. Етика спілкування з колегами: телефонна, усна й письмова мова.

Структура спілкування. Стилі ділового спілкування. Національні особливості ділової комунікації Специфіка ділового спілкування з представниками різних національностей. Національні особливості різних народів. Особливості співпраці.

Умови здійснення професійної комунікації: наявність спільного для суб'єктів комунікації комунікативного простору; використання єдиної системи кодифікації й декодифікації інформації; забезпечення розуміння інформації, якою обмінюються учасники процесу комунікації; оптимальне поєднання вербальних та невербальних засобів комунікації; попередження й подолання можливих комунікативних бар'єрів; урахування унікальних індивідуальностей суб'єктів комунікації. Формування етико-естетичних якостей комунікативного досвіду майбутнього фахівця соціальної сфери.

Етика професійного спілкування фахівця соціальної сфери.
Професійна майстерність фахівця соціальної сфери.

Змістовий модуль ІІ. Культурологічна складова деонтології соціальної сфери.

Тема 7. Морально-етична та естетична культура майбутнього фахівця соціальної сфери.

Поняття культури фахівця як синтезу знань, умінь та впевненості. Поняття моралі, співвідношення загальної та професійної моралі. Характеристика принципів етичної культури фахівця соціальної сфери.
Морально-етична культура як інтегральна єдність двох суспільних явищ: культури і моралі. Поняття і структура моральної свідомості особистості. Принципи моралі. Моральна самосвідомість фахівця соціальної сфери. Моральний обов'язок особистості. Моральний вибір особистості. Сором і совість як явища моралі. Правда й неправда як явища моралі. Альтруїзм і егоїзм як явища моралі.

Поняття естетичної культури фахівця соціальної сфери. Ознаки естетичної культури фахівця соціальної сфери: естетичний світогляд; високорозвинений естетичний ідеал, смак; естетичне та художнє сприйняття мистецтва та дійсності; розвиненість професійних умінь та навичок для здійснення естетично спрямованої професійної діяльності; потреба в естетичній самоосвіті і саморозвитку.

Роль етикету в професійній діяльності фахівця соціальної сфери. Історичні аспекти становлення етикету як способу регуляції поведінки людини. Особливості ділового етикету. Принципи етикету у соціальній сфері. Вимоги етикету до зовнішнього вигляду, поведінки та спілкування соціального працівника. Особливості етикету у різних ситуаціях.

Професійий етикет. Основні принципи професійного етикету: уникнення конфлікту інтересів, неупередженість, політична нейтральність, прозорість у соціальній діяльності, забезпечення конфіденційності, уникнення отримання неправомірної вигоди. Професійний етикет і його правила.

Імідж та етикет фахівця соціального забезпечення. Природа і мистецтво як фактори підтримки професіоналізму фахівця соціальної сфери. Основи етикету і ділової культури у роботі фахівця соціальної сфери. Професійний імідж та зміцнення авторитету фахівця соціальної сфери в суспільстві. Психологічна структура іміджу професіонала.

Тема 8. Національно-духовна культура майбутнього фахівця соціальної сфери.

Духовна культура фахівця соціальної сфери. Структурні елементи духовної культури фахівця соціальної сфери: знання законів філософії, інтелектуальне осмислення історії людства, народних традицій, релігії, художньої літератури, мистецтва, дотримання норм життєдіяльності, використання загальнолюдських цінностей у соціальному середовищі.

Принципи духовної культури: державність, моральність, інтелектуальність, людяність, глибинність, синтез культурних здобутків людства, безмежність, пріоритет духовного над матеріальним. Функції духовної культури фахівців соціальної сфери: осмислення законів духовного світу, духовне піднесення, розвиток власної духовної сутності, збагачення гуманістичним світоглядам, керування внутрішнім життям, запобігання духовним стресам, осмислення духовного змісту соціального забезпечення, виконання фахівцями соціальної сфери духовної місії.

Національна ідея як відображення національної свідомості, характеру, менталітету нації. Зміст національної ідеї: незалежність, державність, соборність.

Національна культура: знання культурно-правової спадщини української нації, прав нації, усвідомлення політико-правової мети української нації, засвоєння мовленнєвої культури, їх впровадження у професійну діяльність.

Національна культура фахівця соціальної сфери. Первинність національного і вторинність інтернаціонального. Чинники національної культури фахівця соціальної сфери: державна українська мова, мовлення (слово), мовленнєвий режим та етикет.

Національне мислення як підсумок всього історичного розвитку народу. Усвідомлення національної безпеки як гарантії національної культури. Основні складові елементи національної безпеки: мовна та етнонаціональна безпека. Завдання національної безпеки в такому випадку - не допустити деформації у цій сфері. Найважливіший складовий елемент національної культури фахівця соціальної сфери є виконання національного обов'язку.

Культура нації як основна цінність життя людства. Національна свідомість та національне мислення як основа національної культури. Національний обов'язок фахівця соціальної сфери.

Тема 9. Правова культура майбутнього фахівця соціальної сфери.

Правова культура особистості: правосвідомість, правове мислення, правомірна поведінка, результати правомірної поведінки і правового мислення. Правова культура професійної групи властива спільноті людей, які професійно займаються спільною діяльністю, що потребує спеціальної освіти та практичної підготовки. Формування правової культури майбутніх фахівців соціальної сфери.

Соціально-правові компетентності фахівця соціальної сфери: використання перелік нормативно-правових документів стосовно конкретної соціально-правової ситуації; регламентування права громадян всіх вікових категорій; вирішення проблемних професійних завдань і прогнозування наслідків своїх дій, проектування майбутньої професійної діяльності; володіння юридичними термінами, необхідними для професійної діяльності фахівця соціальної сфери; сприяння в соціально-правовій допомозі клієнту; використання інформації, необхідної в соціально-правовій діяльності; своєчасне інформування клієнтів про поточні та нові нормативні акти щодо їхнього соціального забезпечення і обслуговування; ведення роботи з правової освіти батьків, дітей, педагогів, громадськості; використання і складання необхідних нормативно-правових документів; надання допомоги в складанні і написанні заяв, скарг, звернень, клопотань в різні структури щодо конкретної проблеми; представлення в різних інстанціях, захищаючи права клієнта; орієнтування в правовій базі і відслідковування її зміни, аналіз законодавчо-нормативних актів, правових прецедентів тощо.

Тема 10. Політична культура майбутнього фахівця соціальної сфери.

Аспекти політичної культури: ментальний епітет політичної системи (свідомість суб'єктів політичного процесу), якісний стан функціонування інститутів політичної системи, якісна сукупність політичних цінностей інформації. Основні принципи політичної культури: державотворча ідеологія,

ідейність, духовність і моральність, культура діалогу, політичний імунітет, логічність, справедливість.

Функції політичної культури: політична оцінки результатів юридичної соціальної сфери, формування політичної культури фахівця соціальної сфери, вироблення політичної орієнтації у виконанні професійного обов'язку, запобігання деформації політичної свідомості фахівця соціальної сфери, формування української політичної еліти.

Суб'єкти формування політичної культури: держава, політичні партії суспільно-політичні рухи, суспільно-політичні та академічні інститути, церкву, армію, неформальні рухи.

Політична культура як засіб громадянської соціалізації, формування громадянської свідомості фахівця соціальної сфери, сприйняття українських політичних реалій.

Тема 11. Економічна культура фахівця соціальної сфери.

Сутність економічної культури фахівця соціальної сфери: глибоке знання природних економічних законів, які повинні стати моделлю економічних актів, що приймаються державою; відображення економічної культури суспільства її стану. Мікроекономічні явища як причина соціальних явищ реалізації службового обов'язку фахівця соціальної сфери.

Основні принципи економічної культури фахівця соціальної сфери: цивілізованість, мобілізованість, компенсаційність, контрольованість, знання тіньового ринку, логічні економічні переконання, раціональність, діловитість.

Функції економічної культури фахівця соціальної сфери: дотримання податкової дисципліни, пропаганда фінансово-податкового законодавства, посилення відповідальності суб'єктів права за невиконання договірних зобов'язань, запобігання негативним етнонаціональним наслідкам міграційних процесів, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між економічними та правовими явищами, формування нового економічного мислення.

Формування економічної культури майбутніх фахівців соціальної сфери.

Тема 12. Психологічна культура майбутнього фахівця соціальної сфери.

Психологічні основи формування готовності до професійної діяльності. Професійно-значущі якості фахівців соціальної сфери. Поняття відповідальності як професійної якості фахівця соціальної сфери. Структурні компоненти відповідальності, Рівні загальної відповідальності майбутніх фахівців соціального забезпечення. Становлення відповідальності майбутніх соціальних працівників. Види відповідальності: дисциплінарна відповідальність, відповідальність за себе, відповідальність за інших.

Професіограма фахівців соціальної сфери. Суб'єкти освітньої діяльності, їх права та обов'язки. Характеристика форм та методів навчання.

Формування у студентів системи професійного досвіду. Професійне самовиховання студентів.

Сутність та етапи професійного становлення. Професійне самовизначення особистості та його етапи. Складові та чинники професійного становлення. Формування професійної спрямованості особистості студента. Формування «Я-концепції» майбутнього фахівця. Розвиток професійної спрямованості та компетентності фахівців на різних етапах професійного становлення. Психологічні особливості та передумови професійного вибору майбутніх фахівців соціального забезпечення.

Утруднення професійного становлення фахівця. Кризи професійного становлення та їх подолання. Професійні деструкції. Професійне вигорання: профілактика та подолання.

Тема 13. Валеологічна культура майбутнього фахівця соціальної сфери.

Валеологічна культура: валеологічна інформованість, валеограмотність, валеологічна компетентність. Компоненти валеологічної культури: когнітивний компонент, ціннісний компонент, діяльнісний компонент. Валеологія як наука про здоров'я людини. Здоров'я як ключова категорія валеології. Критерії здоров'я. Здоровий спосіб життя як шлях формування, збереження і зміцнення здоров'я сучасної людини.

Проблеми здоров'я сучасної людини та шляхи її розв'язання. Здоровий спосіб життя. Екологічні аспекти здоров'я і хвороб людини. Регіональні особливості впливу екологічних чинників на здоров'я українців. Основи формування здоров'я студентської молоді. Фізичне здоров'я. Визначення рівня та гармонійності фізичного розвитку. Екологічні аспекти здоров'я і хвороб людини. Регіональні особливості впливу екологічних чинників на здоров'я українців.

Генетичні аспекти здоров'я людини. Медико-генетичне консультування. Спосіб життя жінки в період вагітності та його вплив на протікання вагітності і здоров'я плоду. Природне оздоровлення організму людини шляхом загартовування. Вікові особливості проведення загартовування.

Біологічні ритми в живих системах. Біологічні ритми як система адаптацій. Класифікація ритмічних процесів. Циркадний біоритм. Організація роботи студента у відповідності з циркадним ритмом. Тижневі біоритми та їх врахування в навчально-професійній діяльності. Місячні і річні біоритми.

Харчування сучасної людини з позицій валеології. Сучасні теорії харчування та їх аналіз з позицій валеології. Сумісність основних продуктів у харчуванні здорової людини, їх баланс. Народні традиції харчування. Характер впливу чинників навколишнього середовища на здоров'я людини.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Модуль І. Деонтологія як міждисциплінарна наука про норми професійної діяльності фахівців соціальної сфери

Семінарське заняття 1*. Генезис розвитку деонтологічних ідей*

План

1. Становлення та розвиток етики та деонтології.
2. Деонтологія – складова етики.
3. «Золоте правило» етичної системи.
4. Аристотелівська етична традиція.
5. Деонтологічна лінія Канта.
6. Онтологічна лінія Гегеля, їх роль у формуванні соціальної деонтології.
7. Сучасний етап формування професійних етичних норм.

Основні поняття: деонтологія, професійна деонтологія, предмет деонтології, методи деонтології, функції деонтології, галузі деонтології.

ІІ. Дискусія на тему: Погляди засновника деонтології Д. Бентама на людську «повинність». (Напишіть план, виклад своїх думок, власного висловлювання під час дискусії, спираючись на етичну школу І. Бентама).

ІІІ. Самостійна робота студентів:

Заповнити *Таблицю 1.* ***Історичні витоки зародження та розвитку науки деонтології.***

Таблиця 1.

Історичні витоки зародження та розвитку науки деонтології.

Дослідники	**Енциклопедії, словники, підручники, посібники**	**Зміст визначення деонтології**	**Рік**

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Здирко Н. Г. Професійна етика : навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 252 с.
2. Васянович Г. П. Педагогічна етика : Навчально-методичний посібник. Львів, «Норма», 2005. 344 с.
3. Етика. Естетика: навч. посібник. За наук. ред. В. І. Панченко. Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 432 с.
4. Іщук С.В. Етика соціальної роботи: Курс лекцій. Тернопіль, ТДПУ, 2008. 59 с.
5. Сушик І.В. Етика та деонтологія соціального працівника: навч. посіб. Луцьк: ІВВ Луцький НТУ, 2020. 188 с.
6. Ярошенко В.М., Єльчієва О.Р. Деонтологія соціальної роботи: навчальний посібник. Миколаїв: МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2020. 195 с.

Семінарське заняття *2. Професійна етика фахівця соціальної сфери*

План

1. Професійна етика фахівця соціальної сфери.
2. Вимоги до професійної поведінки сучасного фахівця: компетентність, відповідальність, духовність.
3. Ціннісно-смислова основа морально-етичної регуляції професійно-трудових відносин.

Основні поняття: професійна деонтологія, професійна етика, професійна поведінка, вимоги до сучасного фахівця.

ІІ. Дискусія на тему: «***Етична відповідальність за дії,*** *незалежно від* ***наслідків*** *чи* ***етична відповідальність за наслідки****, без огляду* ***на дії****: особиста позиція в життєдіяльності та професійній діяльності*».

Висловіть міркування щодо власної позиції. Наведіть переконливі докази, що найкраще аргументують Ваші думки, продемонструйте форми доказу, визначіть переваги та недоліки Вашої позиції (побудова доведення, теза доказу, аргументи, демонстрація).

ІІІ. Самостійна робота студентів:

Заповнити *Таблицю 2.* **Галузі деонтології** *(визначити спільні та відмінні особливості).*

Таблиця 2.

Галузі деонтології

Галузь деонтології	**Характеристика галузі**	**Спільні особливості**	**Відмінні особливості**
Медична деонтологія			
Юридична деонтологія			
Педагогічна деонтологія			
Соціальна деонтологія			
Управлінська деонтологія			
Психологічна деонтологія			
Екологічна деонтологія			

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Васянович Г. П. Педагогічна етика: Навчально-методичний посібник. Львів, «Норма», 2005. 344 с.
2. Задорожна-Княгницька Л.В. Управлінська деонтологія у сфері освіти: науково-педагогічний дискурс, 2017. С. 15 – 22. URL: http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/19207/1
3. Іщук С.В. Етика соціальної роботи: Курс лекцій. Тернопіль, ТДПУ, 2008. 59 с.
4. Мариніч О.М. Особливості філантропічного періоду в історії соціального забезпечення // Соціальний захист в дискурсі сучасних реалій : монографія / за заг. ред. А.О. Ярошенко. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. С.58 - 76.

5. Сушик І.В. Етика та деонтологія соціального працівника: навч. посіб. Луцьк: ІВВ Луцький НТУ, 2020. 188 с.

Семінарське заняття 3. *Деонтологічні джерела соціальної сфери.*

План

1. Етичний кодекс фахівців соціальної сфери.
2. Місце і роль професійно-етичного кодексу у регулюванні професійної і повсякденної поведінки фахівця.
3. Правила поведінки посадових осіб з отримувачами соціальних послуг.
4. Характеристика професійного обов'язку фахівця соціальної сфери. *Основні поняття*: деонтологічні норми, професійна діяльність, стандарти професійної діяльності, етичний кодекс, правила поведінки, професійні межі в соціальній сфері.

ІІ. Самостійна робота студентів:

2.1. *Анотація* наукової статті:

Семигіна Т. Нові глобальні етичні принципи соціальної роботи. New global ethical principles of social work. // Вісник АПСВТ, 2019, №1. С. 70 - 82. URL: https://www.researchgate.net/publication/331036524

2.2. Заповнити *Таблицю 2.* ***Роль етичних категорій у професійній діяльності фахівця соціальної сфери.***

Таблиця 2.

Роль етичних категорій у професійній діяльності фахівця соціальної сфери

Назва етичної категорії	**Зміст категорії**	**Роль етичної категорії у професійній діяльності**

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Єрмоленко А. М. Соціальна етика та екологія. Гідність людини -шанування природи. Монографія. К.: Лібра, 2010. 416 с.
2. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
3. Теорія та практика соціальної роботи: навчальний посібник/О.Г. Карпенко, Н.Ф. Романова.К.: Видавничій дім «Слово», 2015. 408 с.
4. Садовська Е., Ярошенко А. Формування професійної компетентності соціального працівника в умовах вищого навчального закладу: монографія. К.: В-цтво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. 113 с.
5. Сушик І.В. Етика та деонтологія соціального працівника: навч. посібн. Луцьк: ІВВ Луцький НТУ, 2020. 188 с.

Семінарське заняття 4. *Формування професійної спрямованості особистості майбутнього фахівця соціальної сфери.*

План

1. Розвиток професійної спрямованості фахівців на різних етапах професійного становлення.
2. Психологічні особливості та передумови професійного вибору майбутніх фахівців соціальної сфери.
3. Професійно-значущі якості фахівців соціальної сфери.
4. Утруднення професійного становлення фахівця.

Основні поняття: професійне становлення, етапи професійного становлення, кризи професійного становлення, професійно-значущі якості фахівця, професійні деструкції, професійне вигорання.

ІІ. Самостійна робота студентів:

Заповнити *Таблицю 3.* ***Професійно-значущі якості фахівців соціальної сфери.***

Таблиця 3.

Професійно-значущі якості фахівців соціальної сфери.

Група якостей	**Назва якості**	**Суть якості**	**Роль у професійній діяльності соціального інспектора**
Морально-гуманістичні якості	Гуманізм	ставлення до людини як до найвищої цінності, пройняте турботою про її благо, повагою до її гідності, людяність	допомагає налагодити партнерські стосунки

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Гапотій В.Д. Юридична деонтологія: навчальний посібник. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. 146 с.
2. Зозуляк-Случик Р. В. Формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах: монографія. Івано-Франківськ: НАІР, 2019. 460 с.
3. Патинок О.П. Становлення відповідальності як професійно-значущої якості майбутнього фахівця соціальної сфери: психологічний аспект. *Науковий вісник Ужгородського університету.* Серія: Педагогіка. Соціальна робота. № 39, 2016. С. 65 - 72.
4. Патинок О.П. Духовність як основа професійної відповідальності майбутніх фахівців соціальної сфери *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова.* Серія №12. Психологічні науки: Зб. наук. праць. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. № 43(67). С. 380 - 386.
5. Петрук В.В. Деякі аспекти професійної етики соціального працівника. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія,*

досвід, проблеми. Випуск 52. 2018. С.379-383.URL: https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/911189.pdf

Семінарське заняття 5. *Соціально-психологічні проблеми професійної соціалізації майбутніх фахівців соціальної сфери.*

План

1. Соціально-психологічні особливості соціалізації студентської молоді.
2. Соціальні аспекти процесу професійної соціалізації майбутніх фахівців соціальної сфери.
3. Деонтологічна компетентність як складова професійної соціалізації фахівця соціальної сфери.
4. Діяльнісно-синергетична модель формування деонтологічної компетентності фахівців.
5. Система професійної підготовки фахівця соціального забезпечення.

Основні поняття: соціалізація, професійна соціалізація, загальні компетентності, фахові компетентності, деонтологічна компетентність, професійна підготовка, фахівець соціального забезпечення.

II. *Самостійна робота студентів:*

2.1.Ознайомлення зі ОПП «Соціальне інспектування» спеціальності «соціальне забезпечення»: аналіз загальних і фахових компетентностей соціального інспектора.

Написання *есе* на тему: «Професійні результати навчання майбутнього соціального інспектора»

2.2. *Анотація* статті Фірсова В.І. Умови активізації професійної соціалізації майбутніх викладачів-педагогів. *Загальна педагогіка та історія педагогіки, теорія і методика професійної освіти.* Випуск 3. 2018. С. 1 84 - 187. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2018/3/42.pdf

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Артемов В. Ю. Теоретико-методичні основи формування деонтологічної компетентності фахівців із забезпечення інформаційної безпеки : монографія. Нац. авіац. ун-т. Київ : Задруга, 2016. 372 с.
2. Вікторова Л.В. Основи соціалізації особистості [текст] : навч. посібник для студентів ОС «Бакалавр» спеціальності 6.010106 «Соціальна педагогіка». К. : «ЦП «КОМПРИНТ», 2017. 475 с.
3. Кривоконь Н. І. Соціалізація та досвід особистості в контексті психології соціальної роботи. *Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України "Проблеми загальної та педагогічної психології"*. 2011. № 1. С. 223 - 231.
4. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Загальна психологічна характеристика студентського віку. К.: Каравелла. 2008. 167 с.
5. Рудкевич Н.І. Етнокультурна соціалізація як складова соціалізації особистості. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова: зб. наук. пр. Серія 11. Соціальна робота. Соціальна педагогіка*. 2016. Вип. 22. С. 173 - 180.

Семінарське заняття 6. *Моральні аспекти спілкування фахівця соціальної сфери*

План

1. Спілкування як невід'ємна риса професійної компетентності.
2. Структура, засоби і види спілкування.
3. Специфіка ділового спілкування фахівця соціальної сфери.
4. Особливості етичного спілкування з клієнтами.
5. Національні особливості ділової комунікації.

Основні поняття: комунікація, спілкування, етична комунікація, професійна комунікація, компоненти комунікативності, комунікативний досвід, співробітництво, слухання.

ІІ. Самостійна робота студентів.

2.1. Здійснити аналіз наукової літератури та охарактеризувати основні поняття деонтології і представити їх у *Таблиці 4.* ***Основні поняття деонтології.***

Таблиця 4.

Основні поняття деонтології

Назва **поняття**	**Зміст визначення**	**Джерело\ література**	**URL:** (Лінк-посилання)
Деонтологія			
Етика			
Відповідальність			
Соціальна відповідальність			
Мораль			
Моральність			
Принципи			
Моральна норма			
Професійний обов'язок			
Моральний обов'язок			
Моральна самосвідомість			
Честь			
Гідність			
Совість			
Повинність			
Професійна поведінка			
Деонтологічна компетентність			
Критичне мислення			
Професійні межі			
Професійний етикет			
Вчинок			
Етичне спілкування			
Професійна комунікація			

2.2. Підготувати реферат (підсумкове завдання **Модуля І. Деонтологія як міждисциплінарна наука про норми професійної діяльності фахівцівсоціальної сфери).**

Теми:

1. Погляди засновника деонтології Д. Бентама на людську «повинність».
2. Критичний аналіз поглядів науковців на деонтологію як галузь наукових знань.
3. Трактування моральної вимоги до поведінки людини у суспільстві в різні періоди історичного розвитку суспільства (епоха Античності, Середньовіччя, Нового часу).
4. Зв'язок деонтології з іншими науковими галузями.
5. Професійна етика і професійна деонтологія: спільне і відмінне.
6. Деонтологічний характер професій соціальної сфери, їх ознаки.
7. Основні завдання професійної деонтології.
8. Характеристика деонтологій в окремих професіях.
9. Аналіз професійного обов'язку (з енциклопедичних, словникових, наукових джерел)
10. Порівняльна характеристика обов'язку і зобов'язання в соціальній сфері.
11. Вимоги до особистісних характеристик фахівця соціального забезпечення.
12. Вимоги до професійних характеристик фахівця соціального забезпечення.
13. Кризи професійного становлення та їх подолання.
14. Професійні межі фахівців соціальної сфери.
15. Професійні деструкції.
16. Професійне вигорання: профілактика та подолання.
17. Фактори розходження у змісті професійного і особистісного обов'язку.
18. Вимоги до теоретичних знань фахівця соціальної сфери.
19. Вимоги до практичної підготовки майбутнього фахівця соціальної сфери.
20. Професіограма фахівців соціальної сфери.
21. Суб'єкти освітньої діяльності, їх права та обов'язки.
22. Формування у студентів системи професійного досвіду.
23. Професійне самовиховання студентів.
24. Етика професійного спілкування фахівця соціальної сфери.
25. Професійна майстерність фахівця соціальної сфери.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Волкова Н. П. Комунікативна компетентність як основа професіоналізму майбутнього соціального педагога. Вісник Запорізьк. нац. ун-ту. Сер. Педагогічні науки. 2012. № 1(17). С. 148 - 152.
2. Гапотій В.Д. Юридична деонтологія: навчальний посібник. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. 146 с.
3. Годлевська Д. М. Формування професійної комунікативної компетентності майбутніх соціальних працівників в умовах педагогічного університету : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.05. Київ, 2009. 24 с.

4. Зозуляк-Случик Р. В. Формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах : монографія. Івано-Франківськ : НАІР, 2019. 460 с.
5. Кокун О.М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: Монографія. К.: ДП "Інформ.-аналіт. агенство", 2012. 200 с.
6. Патинок О.П. Становлення відповідальності як професійно-значущої якості майбутнього фахівця соціальної сфери: психологічний аспект. *Науковий вісник Ужгородського університету.* Серія: Педагогіка. Соціальна робота. № 39, 2016. С. 65 - 72.
7. Патинок О.П. Духовність як основа професійної відповідальності майбутніх фахівців соціальної сфери *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова.* Серія №12. Психологічні науки: Зб. наук. праць. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. № 43(67). С. 380 - 386.
8. Петрук В.В. Деякі аспекти професійної етики соціального працівника. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми.* Випуск 52. 2018. С.379 - 383.URL: https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/911189.pdf
9. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник. 3-тє вид., випр. і доп. К.: Каравела, 2011. 360 с.
10. Психологічне забезпечення професійної діяльності: курс лекцій /Упорядник: С.М.Кучеренко. Х.: НУЦЗУ, 2016. 83 с.
11. Савчин М. Психологія відповідальної поведінки . Івано-Франківськ : Місто НВ, 2008. 280 с.
12. Садовська Е., Ярошенко А. Формування професійної компетентності соціального працівника в умовах вищого навчального закладу: монографія. К.: В-цтво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. 113 с.
13. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
14. Сушик І.В. Етика та деонтологія соціального працівника: навч. посіб. Луцьк: ІВВ Луцький НТУ, 2020. 188 с.
15. Теорія та практика соціальної роботи: навчальний посібник/ О.Г. Карпенко, Н.Ф. Романова.К.: Видавничій дім «Слово», 2015. 408 с.
16. Ярошенко В.М., Єльчієва О.Р. Деонтологія соціальної роботи: навчальний посібник. Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2020. 195 с.

Модуль ІІ. Культурологічна складова деонтології соціальної сфери

Семінарське заняття 7. *Морально-етична і естетична культура майбутнього фахівця соціальної сфери.*

План

1. Імідж та етикет фахівця соціальної сфери.
2. Природа і мистецтво як фактори підтримки професіоналізму фахівця соціальної сфери.
3. Основи етикету і ділової культури у роботі фахівця соціальної сфери.
4. Професійний імідж та зміцнення авторитету фахівця соціальної сфери в суспільстві.

Основні поняття: морально-етична культура, мораль, моральний обов'язок, естетична культура, етикет фахівця соціальної сфери, професійний імідж, професійний етикет.

ІІ. Самостійна робота студентів:

2.1. Заповнити *Таблицю 5.* ***Структурні компоненти професійного іміджу фахівця соціальної сфери***

Таблиця 5.

Структурні компоненти професійного іміджу фахівця соціальної сфери

Складові професійного іміджу фахівця соціальної сфери	**Ознаки (показники що характеризують кваліфікацію фахівця)**
Особистісні якості	
Професійні якості	
Зовнішні компоненти іміджу	
Мотиваційні та ціннісні характеристики	
Професійна компетентність, професіоналізм	
Психофізіологічні особливості	швидкість реакції, мовлення
Імідж і репутація	мати гарні стосунки з оточуючими
Імідж та професійне спілкування	

2.2. *Розробити* тренінгову програму «Майстерність телефонного спілкування із дотриманням норм ділового етикету»

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Бех І. Д. Вибрані наукові праці. Виховання особистості. Том 2. Чернівці : Букрек, 2015. 640 с.
2. Діловий етикет. Етика ділового спілкування. К.: Альпрес, 2013. 368 с.
3. Етика ділових відносин : навчальний посібник / [Лесько О.Й., Прищак М.Д., Залюбівська О.Б. та ін.] Вінниця : ВНТУ, 2011. 309 с.
4. Костєва Т.Б. Роль іміджу в професії соціального працівника. Наукові праці. Педагогіка. Випуск 257. Том 269. 2016. С. 21 - 27. URL: https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2016/269-257-3.pdf

5. Надвинична Т. Підготовка ефективного соціального працівника сьогодні: виклики і реалії. Актуальні проблеми правознавства. Випуск 2 (10). 2017 р. С. 131 - 137. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/24615/1A2.pdf
6. Патинок О.П. Психологічні умови становлення відповідальності як якості особистості майбутнього фахівця соціальної сфери. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика. №13-4, 2012*. С.15 - 24.
7. Савчин М. Психологія відповідальної поведінки. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2008. 280 с.

Семінарське заняття 8. *Напрямки формування національно-духовної культури фахівця соціальної сфери.*

План

1. Культура нації як основна цінність життя людства.
2. Національна свідомість та національне мислення як основа національної культури.
3. Національний обов'язок фахівця соціальної сфери.

Основні поняття: духовність, духовна культура, національна культура, національна свідомість, національне мислення, національнний обов'язок, патріотизм, гідність.

II. *Самостійна робота*

Розробити перспективний план особистого професійного розвитку «Я через 5 років»:

- короткостроковий (орієнтуючись на зону найближчого розвитку);
- довгостроковий (відповідно до власного уявлення ідеального образу самоактуалізованої особистості.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Бех І. Д. Вибрані наукові праці. Виховання особистості. Том 2. Чернівці : Букрек, 2015. 640 с.
2. Боришевський М.Й. Громадянська спрямованість як міра соціальної відповідальності особистості. *Педагогічна і психологічна науки в Україні*. К.: Педагогічна думка, 2007. Т. 3. С. 93 - 102.
3. Національна ідентичність і громадянське суспільство/ відп. ред. Бистрицький Є.К.; ред. Іващенко С. Вид. 2-ге, допов. К.: Дух і літера, 2018. 464 с.
4. Патинок О.П. Духовність як основа професійної відповідальності майбутніх фахівців соціальної сфери *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова.* Серія №12. Психологічні науки: Зб. наук. праць. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. № 43(67). С. 380 - 386.
5. Патинок О.П., Кутішенко В. П., Сидоркін В. В. Вплив релігійних цінностей на формування морально-ціннісної сфери особистості. *Актуальні проблеми психології:* збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2019, Том. VI, Психологія обдарованості. Вип. 16. С. 154 - 164.

Семінарське заняття *9. Правова культура фахівця соціальної сфери.*

План

1. Зміст розвитку правової культури фахівця соціальної сфери.
2. Структура правової культури фахівців соціальної сфери.
3. Особливості розвитку правової культури фахівців соціальної сфери.

Основні поняття: правова культура, правова освіта, правова коеволюція, правові норми, правові відносини, правосвідомість, правові цінності, принципи правової культури.

II. Самостійна робота студентів:

2.1.*Анотація статті.*

Підлісний Є. Правова культура суспільства, особистості та соціальної групи. Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. № 3 (62), вересень 2018, Том 2. С. 241 – 246. URL: http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/ped-visnik-62-2018-2-45.pdf

2.2. Здійснити аналіз наукової літератури та розкрити зміст поняття «правова культура» у юридичному та психологічному розумінні.

Таблиця 6.

Зміст поняття «правова культура» у юридичному та психологічному розумінні

Автор	**Зміст визначення**	**Джерело\ література**	**URL:**

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Грищенко Л. В. Характеристика правової культури особистості на сучасному етапі розвитку освіти. *Гуманізація навчально-виховного процесу :* зб. наук. пр. / [за заг. ред. проф. В. І. Сипченка]. Харків : ТОВ «НТМТ», 2016. № 5 (79). С. 43 - 53.
2. Підлісний Є. Правова культура суспільства, особистості та соціальної групи. Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. № 3 (62), вересень 2018, Том 2. С. 241 – 246. URL: http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/ped-visnik-62-2018-2-45.pdf

Семінарське заняття *10. Політична культура майбутнього фахівця соціальної сфери.*

План

1. Політична культура фахівця соціальної сфери: поняття, структура.
2. Принципи політичної культури майбутнього фахівця соціальної сфери.
3. Політична свідомість: зміст, структура, типологія.
4. Знання фахівцем соціальної сфери основних складових політики.

Основні поняття: політична культура, політична соціалізація, політичне виховання, політичне виховання.

II. Самостійна робота студентів:

2.1.Заповнити Таблицю 7. **Взаємозв'язок моралі і політики.**

Таблицю 7.

Взаємозв'язок моралі і політики.

Спільні риси	Відмінні риси

*2.1. Написати есе «*Врахування фахівцем соціальної сфери у своїй діяльності політики».

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Кормич Л.І. Політичні стратегії сучасної України : навч.-метод. посібник. Одеса : Фенікс, 2015. 104 с.
2. Остапенко М. А. Політична культура суспільства: Навч. посіб. К. : МАУП, 2008. 96 с.

***Семінарське заняття** 11. Економічна культура фахівця соціальної сфери.*

План

1. Складові елементи економічної культури фахівця соціальної сфери.
2. Основні принципи економічної культури фахівця соціальної сфери.
3. Формування нового економічного мислення у майбутніх фахівців соціальної сфери.

Основні поняття: економічна культура, економічна свідомість, принципи економічної культури: цивілізованість, мобілізованість, компенсаційність, контрольованість, знання тіньового ринку, логічні економічні переконання, раціональність, діловитість.

ІІ. Самостійна робота студентів: Перегляд відео-лекції «Культура, економіка і політика: цінності та ціна етики» URL: https://www.youtube.com/watch?v=UhunBiI5S_8

Написати відгук-роздуми на відео-лекцію «Культура, економіка і політика: цінності та ціна етики».

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Левицька Н. С. Економічна культура як складова професійної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери. *Актуальні проблеми психології*. 2013. Т. 10, Вип. 24. С. 306 - 315.
2. Ложкін Г. В., Комаровська В. Л. Економічна психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: ДП "Вид. дім "Персонал", 2014. 412 с.
3. Москаленко В.В., Шайгородський Ю.Ж., Міщенко О.О. Економічна культура особистості: соціально-психологічний аспект [монографія]. К.: Вид-во «Центр соціальних комунікацій», 2012. 348 с.
4. Чучаліна Ю. М. Формування економічної культури як соціально-педагогічна проблема. *Здобутки молодих науковців*: зб. наук. праць / гол. ред. О. А. Комар. ред. кол. Байдюк Л. М. [та ін.]: Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. С. 188 - 191.

Семінарське заняття 12. *Психологічні характеристики особистості майбутнього соціальної сфери.*

План

1.Значення психологічних знань у професійній діяльності фахівців соціальної сфери.
2. Психологічні чинники діяльності фахівця соціальної сфери.
3.Психологічні характеристики особистості майбутнього соціальної сфери
4. Психологічні засади моральних взаємовідносин з отримувачами соціальних послуг при вирішенні їх проблем.
5. Протипоказання до здійснення діяльності в соціальній сфері.

Основні поняття: індивід, індивідуальність, індивід, людина, особистість, емоції, воля, пізнавальні процест, спрямованість особистості, мотив, переконання, світогляд, ідеал, потреба, самосвідомість, фрустрація, самооцінка, самоповага, рівень домагань, «Я-концепція».

ІІ. Самостійна робота студентів.

2.1. *Підготувати доповіді з психологічних питань* (вибрати одну із запропонованих).

1. Співвідношення понять «індивід», «особистість», «індивідуальність».
2.Особистість та її психологічна структура.
3.Теорії особистості.
4. Емоційна сфера особистості.
5. Вольова сфера особистості.
6. Пізнавальні психічні процесиособистості.
7. Поняття про самосвідомість, її функції та структура. Образ «Я».
8. Самооцінка та її види.
9. Потребнісно-мотиваційна сфера особистості.
10. Спрямованість особистості.
11. «Я-концепція» особистості.
12. Психологічні механізми захисту.
13.Діяльність, її види та роль у становленні особистості.
14. Спілкування, його структура, функції та роль у становленні особистості .

2.2. *Аналіз ситуацій.*

1. Який зв’язок психіки та діяльності виявляється в описаній нижче ситуації?

Вивчення людей похилого віку та довгожителів показує, що активний зв’язок з навколишнім життям, посильна праця сприяють збереженню життєвого тонусу особистості в процесі багатьох років. Якщо людина з тих чи інших причин припиняє професійну і громадську діяльність, звільняється від будь-яких обов’язків і виконання пов’язаних із цим функцій, то це призводить до занепаду сил, прискорює старіння і спричинює глибинні зміни в структурі особистості.

2. Про що може свідчити експеримент, проведений С. Левіном зі щуренятами?

Двом групам щуренят було забезпечено однакові умови. Єдина відмінність полягала в тому, що одних щодня погладжували (пестили), а других – ні. Виявилося, що перші виросли більшими, міцнішими, активнішими, ніж ті, які були позбавлені емоційного комфорту.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Загальна психологія : підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. К. : Либідь, 2009. 464 с.
2. Кокун О.М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: Монографія. К.: ДП "Інформ.-аналіт. агенство", 2012. 200 с.
3. Мачинська Н.І., Лагутін В.Б. Психологічна культура як складник професіоналізму викладача. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія психологічна.* 2011. Вип. 2. С. 229-241. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvldu_2011_2_23.
4. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник. 3-тє вид., випр. і доп. К.: Каравела, 2011. 360 с.
5. Психологічне забезпечення професійної діяльності: курс лекцій /Упорядник: С.М.Кучеренко. Х.: НУЦЗУ, 2016. 83 с.

Семінарське заняття 13. *Валеологічна культура фахівцем соціальної сфери.*

Круглий стіл «Реалізація валеологічної культури фахівцем соціальної сфери»

1. Організм людина як єдина саморегулююча система (здоровий спосіб життя з позиції цінності та сенсу життя).
2. Природні умови здоров’я (екологічне середовище життя людини, фітооздоровлення, ароматерапія).
3. Адаптація та стійкість організму людини до різних умов зовнішнього середовища.
4. Соціальні умови здоров’я (відповідальність за власне здоров’я, формування культури здоров’я, розвиток духовної сфери).
5. Практична валеологія (основи здорового харчування, профілактика хвороб).
6. Вплив інтелектуального та фізичного навантаження на здоров’я студентів освітнього процесу.
7. Відновлення розумової працездатності засобами фізичної рекреації.
8. Впровадження здоров’язберігаючих технологій в освітній процес.
9. Культура позитивного мислення сучасної молоді.
10. Біологічні ритми і здоров'я людини, сон і здоров'я, запобігання стресам.

Основні поняття: валеологічна культура, валеологічна освіта, валеологічна компетентність, валеологічна грамотність, валеологія, здоров’я, здоровий спосіб життя, харчування, загартовування, загартовування. фізичне здоров’я, психічне здоров’я, біологічні ритми.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Грибан В. Г. Валеологія [текст]: підручник. 2-ге вид. перероб. та доп. К. : «Центр учбової літератури», 2012. 342 с.
2. Дехтярьова О.О., Каденко І. В. Валеологічна культура як ефективний засіб підвищення рівня здоров'я студентської молоді. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.* 2019 р., № 62, Т. 2. С. 55 -59. URL: http://repository.khpa.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/217/1/Kaden_st
3. Михеєнко О. Загальна теорія здоров'я. Суми: Університетська книга, 2017. 156 с.
4. Нечаюк П. Педагогічні інновації в системі громадського здоров'я. Київ: Кондор, 2019. 252 с.
5. Єжова О. Здоровий спосіб життя. Суми: Університетська книга, 2017. 127 с.
6. Присяжнюк С.І. Біологічний вік та здоров'я студентської молоді. К.: Центр навчальної літератури, 2010. 300 с.
7. Тополь О.В. Раннє материнство в умовах нестабільності сучасного суспільства: демографічні, соціальні та психологічні особливості// Соціальна політика сучасного українського суспільства: соціально-захисний контекст : монографія / за заг. ред. д.ф.н., проф. Ярошенко А.О. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018, С. 94-110.

КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Форми і методи поточного контролю.

Методи поточного контролю: словесні (усне опитування), практичні (письмове опитування, розв'язання проблемних ситуацій), методи самостійної роботи (словникова робота, конспектування першоджерел, анотування літератури, захист доповідей).

Форми поточного контролю: модульні контрольні роботи (комплекс тестових завдань та теоретичних питань). Модульний контроль проводиться шляхом виконання тестових завдань в Moodle.

Приклади тестових завдань

1. Деонтологія –це розділ етики, в якому розглядаються:
   a) розглядаються проблеми боргу і належного
   b) розглядаються принципи та норми професійного обов'язку
   c) механізми професійної діяльності та відносин
2. Методологія деонтології в науковому полі знань виступає засобом:
   a) засобом одержання професійних знань
   b) засобом відтворення професійної поведінки
   c) засобом заборони не належної поведінки

3. Основним змістом деонтології як навчальної дисципліни в соціальній сфері є:
    a) знання про вимоги до професійних та особистих якостей фахівця
    b) знання про вирішення професійних дилем
    c) знання про уникнення конфліктів на професійній ниві
4. Назвіть функцію деонтології за допомогою якої фахівець у соціальній сфері надає пропозиції, рекомендує щодо удосконалення соціальних закладів, установ, організацій.
    a) прогностична функція
    b) практико-прикладна функція
    c) практично-організаційна функція
5. Деонтологічна норма службової поведінки фахівців соціальної сфери формується у:
    a) у кожному конкретному випадку
    b) у прийнятті рішень
    c) у пізнанні явища
6. В поле наукового дослідження термін «деонтологія» вперше ввів:
    a) Люций Антей Сенека
    b) Ієремій Бентам
    c) Іммануїл Канта
7. Найдавніша філософська дисципліна, об’єктом вивчення якої служать мораль, моральність.
    a) естетика
    b) етика
    c) деонтологія
8. Мораль – це
    a) це форма регуляції поведінки і життя людини
    b) це вчинки людей, їх наміри, мотиви, особисті якості
    c) це людська совість, моральна свідомість людини і суспільства.
9. Категорія моральної свідомості, що спонукає вчинити так, а не інакше, відкинувши при цьому всі сумніви, вказує людині на її обов’язки перед суспільством та іншими людьми – це
    a) наказ
    b) борг
    c) обов’язок
    d) вчинок
10. Добровільне самопідпорядкування обов’язку - це
    a) моральність
    b) поведінка
    c) вчинок

11. Моральна зобов'язаність, що є внутрішньою якістю і стимулом вільної поведінки фахівця соціальної сфери, що узгоджує особисті й суспільні інтереси.
    a) обов'язок
    b) повинність
    c) борг
12. Обов'язок стає моральним феноменом лише тоді, коли виконання його вимог є:
    a) добровільним, усвідомленим
    b) наказовим, механічним
    c) примусовим, не усвідомленим
13. Поведінка інспектора з соціальної допомоги, яка відповідає моральним нормам і принципам, а також приносить більше користі,
    a) це етична поведінка, що приносить більше користі
    b) це девіантна поведінка, що відповідає індивідуальності
    c) це соціальна поведінка, що підпорядковується закону
14. Сутність боргу фахівця із соціальної сфери полягає, в тому, щоб
    a) усвідомити, застосувати до окремого випадку, в якому він знаходиться і практично здійснити моральні вимоги
    b) здійснити моральні вимоги не залежно від наслідків
    c) здійснити моральні вимоги аби-як
15. Моральні вимоги формулюються в наказовому способі, вони категоричні, безумовні, - це
    a) імперативність
    b) усезагальність
    c) неадекватність
16. Основна деонтологічна категорія борг характеризується як:
    a) прояв необхідності виконувати свої моральні обов'язки, підкорятися волі більш значущою, ніж моя власна
    b) прийняття на себе всі наслідки своїх вчинків і «розплатитися» за них
    c) виконання етичних дій, без огляду на наслідки
17. Моральний принцип, згідно якого людина не повинна здійснювати по відношенню до інших того, чого не бажає для себе.
    a) «Золоте правило»
    b) категоричний імператив
    c) принцип таліону
18. Встановіть відповідність:

a)	«Якщо хочеш, щоб тобі не чинили зла, не роби і ти зла»	1	Кант
b)	«Доброчесна людина діє справедливо або стримано не тому,	2	Арістотель

	що її зобов'язує закон, а тому, що вона щиро прагне так діяти»		
c)	«Найкраща дія – це дія, що призводить до найбільшого блага для найбільшої кількості людей»	3	Бентам

19. Давня норма регулювання людських взаємин, більш відоме як «око за око, зуб за зуб».
    a) «Золоте правило»
    b) атегоричний імператив
    c) принцип таліону
20. Фундаментальний моральний принцип, згідно якого людина повинна брати на себе ризик самостійного рішення і відповідальності за наслідки свого вчинку, чинити так, ніби від її діянь залежить доля всієї світобудови.
    a) категоричний імператив
    b) принцип таліону
    c) «Золоте правило»
21. «Моральна поведінка вимагає не тільки усвідомлення повинності, але й практичного виконання боргу» - гласить етична концепція:
    a) етична концепція моральності за І. Кантом
    b) етична концепція моральності Арістотеля
    c) етична концепція моральності Гегеля
22. Основними моральними цінностями, які проявлялись у діяльнісній сфері людини Гегель вважав:
    a) працю та силу духу
    b) працю та чесність
    c) працю та порядність
23. Професійна етика – це
    a) наука про професійну мораль
    b) наука про професійний борг
    c) наука про професійний обов'язок
24. Професійна мораль – це?
    a) сукупність цінностей, етичних принципів і норм поведінки, ідей про належне, які відображають сутність професії і забезпечують взаємовідносини між людьми, що склалися в процесі праці і що випливають із змісту їх професійної діяльності
    b) моральна самосвідомість професійної групи
    c) сукупність факторів, які впливають на професійну поведінку
25. Основним завданням професійної етики – є
    a) вплив на свідомість фахівця з метою вдосконалення його як особистості і як професіонала

b) вплив на поведінку фахівця з метою вдосконалення його як особистості і як професіонала
c) вплив на дії фахівця з метою вдосконалення його як особистості і як професіонала

26. Форма моральної вимоги, що слугує приписом або забороною поведінки певного типу («не убий», «не вкради», «говори правду»).
a) моральна норма
b) моральні принципи
c) моральні цінності

27. Важливим структурним компонентом моральної свідомості є *цінності,* що виступають зразком поведінки, так би мовити взірці, які виокремлюються як цінності найвищого порядку і визнаються у якості орієнтирів.
a) «добро», «гідність», «любов»
b) працелюбність, патріотизм, гуманізм
c) «зло», «егоїзм», «агресія»

28. Певна загальна думка про моральне обличчя фахівця соціальної сфери, на основі її поведінки.
a) репутація
b) імідж
c) статус

29. Категоричний імператив – учення про основоположний моральний обов'язок, який належить німецькому мислителю:
a) Георг Вільгельм Фрідріх Гегель
b) Фрідріх Ніцше
c) Іммануїл Кант
d) Рене Декарт

30. Етика Арістотеля та його вчення про мораль, що орієнтує на пошук і реалізацію блага, досконалості, щастя, одержало назву:
a) мораль належного
b) мораль боргу
c) оптативна мораль

31. Моральна культура – це
a) це особлива форма суспільної свідомості та вид суспільних відносин
b) це елемент реалізації регулятивної функції
c) це встановлення меж допустимої вільної дії

32. Поняття «*моральні переживання*» включає в себе:
a) почуття симпатії і схвалення
b) почуття антипатії і обурення
c) почуття симпатії і антипатії, обурення і схвалення.

33. Морально-гуманістична якість особистості інспектора з соціальної допомоги, що виражається у ставленні до людини як до найвищої цінності, пройняте турботою про її благо, повагою до її гідності, людяність.

a) гуманізм
b) красномовство
c) самооцінка

34. Морально-гуманістична якість особистості інспектора з соціальної допомоги, що проявляється в безкорисливому ставленні до споживачів соціальних послуг, здатність поступати власними інтересами задля допомоги тим, хто її потребує.
a) альтруїзм
b) емпатійність
c) самоконтроль

35. Назвіть моральну якість яка розвивається в міру набуття життєвого та професійного досвіду фахівця соціальної сфери та означає розуміти свого споживача соціальних послуг, співчувати йому, дивитись на ситуацію його очима.
a) честь
b) емпатійність
c) доброта
d) терпимість

36. Моральна якість, що значною мірою впливає на формування партнерських взаємин між фахівцем соціальної сфери та споживачем соціальних послуг і виступає однією з основ взаємної довіри та поваги між ними є?
a) чесність
b) принциповість
c) уважність

37. Правдивість як одна із форм чесності відображає власну моральну потребу в істині і спонукає соціального інспектора:
a) не розкривати споживачу соціальних послуг можливих шляхів допомоги
b) не попереджати про кінцевий результат і не створювати ілюзій
c) не приховувати від себе та інших справжній стан справ.

38. Справедливість - важлива моральна якість у взаєминах між споживачами соціальних послуг і фахівцем соціального забезпечення, яка постійно супроводжується:
a) доброзичливістю, повагою та розумінні
b) уподобаннями, симпатії та антипатії
c) авторитетністю, здібностями, темпераментом

39. Справедливість - важлива моральна якість у взаєминах між фахівцем соціальної сфери то його колегами у випадку оцінювання їхньої діяльності мусить враховувати:
a) перебільшення заслуг співробітників
b) применшення заслуг співробітників

c) об’єктивні та суб’єктивні фактори

40. Для ефективної праці важлива особистісна риса фахівця соціального забезпечення як тактовність, вона проявляється у:
    a) прийнятті отримувача соціальних послуг таким як він є, з його інтересами, певним способом життя, сильними та слабкими сторонами
    b) корегуванні дії та вчинки споживача соціальних послуг, які суперечать суспільним нормам чи можуть негативно впливати на його життєдіяльність та оточення
    c) корегувати неадекватні реакції, що здатні провокувати аналогічні у соціального інспектора
41. Професійна етика – це
    a) наука про професійну мораль
    b) наука про професійний борг
    c) наука про професійний обов’язок
42. Професійна мораль – це
    a) сукупність цінностей, етичних принципів і норм поведінки, ідей про належне, які відображають сутність професії і забезпечують взаємовідносини між людьми, що склалися в процесі праці і що випливають із змісту їх професійної діяльності
    b) моральна самосвідомість професійної групи
    c) сукупність факторів, які впливають на професійну поведінку.
43. Основним завданням професійної етики – є
    a) вплив на свідомість фахівця з метою вдосконалення його як особистості і як професіонала
    b) вплив на поведінку фахівця з метою вдосконалення його як особистості і як професіонала
    c) вплив на дії фахівця з метою вдосконалення його як особистості і як професіонала
44. Форма моральної вимоги, що слугує приписом або забороною поведінки певного типу («не убий», «не вкради», «говори правду»).
    a) моральна норма
    b) моральні принципи
    c) моральні цінності
45. Важливим структурним компонентом моральної свідомості є *цінності*, що виступають зразком поведінки, так би мовити взірці, які виокремлюються як цінності найвищого порядку і визнаються у якості орієнтирів.
    a) «добро», «гідність», «любов»
    b) працелюбність, патріотизм, гуманізм
    c) «зло», «егоїзм», «агресія»
46. Певна загальна думка про моральне обличчя людини, на основі її поведінки:

a) репутація
b) імідж
c) статус

47. Розмова двох або більше осіб з метою отримання певної інформації, вирішення конкретних актуальних проблем – це
a) бесіда
b) опитування
c) анкетування
d) інтерв'ю

48. Форма ділового спілкування в соціальній сфері яка використовується з метою отримання певної інформації та вирішення конкретних проблем клієнта називається
a) мозковий штурм
b) бесіда
c) повідомлення

49. Однією із форм ділового спілкування в соціальній сфері, яку найчастіше використовують у професійній діяльності фахівці соціальної сфери є бесіда, яка *проявляється як*
a) розмова між фахівцем соціальної сфери та отримувачем соціальних послуг з метою отримання певної інформації, вирішення конкретних актуальних проблем
b) метод збору певної інформації про проблему, у вигляді відповідей отримувача соціальних послуг на поставлені питання фахівця соціальної сфери
c) метод масового збору інформації про отримувача соціальних послуг у практичній роботі інспектора з соціальної допомоги за допомогою спеціально розроблених анкет.

50. Професійне спілкування фахівця соціальної сфери обов'язково передбачає елементи:
a) ділового спілкування
b) вітальну промову
c) активне слухання

51. Характерними рисами ділового стилю спілкування у вирішенні соціальних проблем є:
a) врахування позиції партнера
b) визначення позиції сторін ставленням до проблеми, яка обговорюється
c) визначення позиції особистісними взаєминами до проблеми

52. Ділове спілкування фахівців соціального забезпечення має деякі специфічні ознаки, зумовлені процесом виробництва і відрізняється від побутового спілкування тим, що має:

a) конкретні цілі, завдання, які вимагають вирішення
b) можливість припинити взаємодію з партнером без вирішення завдань
c) не має чіткої спрямованості та не вимагає вирішення завдань

53. Результатом ділового спілкування, при зіткненні інтересів і відстоювання учасниками своїх позицій не вдається прийти до якогось рішення є:
a) суперечка
b) ділова нарада
c) рішення

54. Засіб подолання суперечок у діловій бесіді:
a) дискусія
b) мозковий штурм
c) медіація

55. До якої фази ділового спілкування доречно переходити фахівцю соціальної сфери на випадок, якщо думки з співрозмовником розходяться:
a) концентрація уваги
b) аргументація і переконання
c) фіксація результату

56. До якої фази ділового спілкування доречно переходити фахівцю соціальної сфери на випадок закінчення розмови в потрібний момент:
a) аргументація і переконання
b) фіксація результату
c) концентрація уваги

57. Фаза ділового спілкування, на яку переходить фахівець соціальної сфери при виділенні кола проблем чи якійсь особливості для обговорення, це
a) фаза спілкування
b) підготовка до спілкування
c) концентрація уваги

58. Процес ділового спілкування фахівця соціального забезпечення та отримувача соціальних послуг починається із створення:
a) контакту
b) подолання бар'єрів
c) постановки питань

59. Встановіть відповідність зон спілкування:

a)	Інтимна зона	1	(більше 3,6 м) - спілкування з великою групою людей
b)	Особиста зона	2	(1,2 - 2,0 м) - відстань на переговорах з приятелями і колегами по роботі
c)	Зона соціального спілкування	3	(2,0 - 3,6 м) - ділові переговори,

			візити до вищих чиновників
d)	Формальна зона	4	(15 - 46 см) - спілкування з близькими, батьками, родичами
e)	Загальнодоступна або публічна зона	5	(46 - 120 см)- відстань спілкування з друзями і однодумцями

60. Процес ділового спілкування охоплює наступні фази:
    a) підготовка до спілкування, фаза спілкування, концентрація уваги, підтримання уваги, аргументація і переконання, фіксація результату
    b) ділова зустріч, ділова бесіда, ділові наради, ділові переговори, ділові переговори, паблік рілейшнз
    c) комунікація, соціальна перцепція, інтеграція.
61. Найважливіші функції спілкування у соціальній сфері є:
    a) інформаційно-комунікативна, регулятивно-комунікативна, афективно-комунікативна
    b) мотивація, адаптація, контроль персоналу, налагодження партнерських стосунків, оцінка результатів діяльності і трудового потенціалу персоналу
    c) навчальна (дидактична), розвиваюча, виховна, традиційна.
62. Психологічна культура фахівця соціальної сфери – це…
    a) це органічна єдність психологічної освіченості (знань, навичок, прийомів автотренінгу, саморегуляції тощо), волі, відповідних професійно-психологічних якостей, які чинять ефективний вплив на розв'язання соціальних проблем та ситуацій
    b) це дія конкретних стимулів, що обумовлюють вибір професії і тривале виконання обов’язків, пов’язаних із цією професією, або сукупність внутрішніх і зовнішніх сил, які штовхають фахівця соціальної сфери на досягнення певних цілей
    c) це виснаження емоційних, розумових і енергетичних ресурсів фахівця соціальної сфери, яке розвивається на фоні сильного хронічного струсу в роботі
63. Психологічна культура на рівні *експектації* дає змогу визначити…
    a) уміння володіти психологічними прийомами, розуміння соціально-психологічних явищ у суспільстві, знання психіки у споживачів соціальних послуг
    b) здатність фахівця соціальної сфери розуміти інших людей, їхній внутрішній стан, хвилювання, переживання
    c) професійні можливості фахівця соціальної сфери, соціальну роль, судження та вчинки, передбачити наступні його вчинки.
64.Рівень психологічної культури – *емпатія,* визначає здатність фахівця соціальної сфери розуміти інших людей, їхній внутрішній стан, хвилювання, переживання і виявляється у вмінні

a) розкрити приховані (особливо злочинні) наміри людей, щирість або нещирість у взаємостосунках
b) передбачати дії та вчинки людей у суспільстві, приховувати реальний емоційний стан особистості
c) уміння володіти психологічними прийомами, розуміння соціально-психологічних явищ у суспільстві, знання психіки у споживачів соціальних послуг

65. Переживання, в яких виявляється ставлення фахівців соціальної сфери до навколишнього світу й до самих себе, називають…
a) емоціями
b) радістю
c) депресією

66. Уміння фахівця соціальної сфери володіти собою в різних ситуаціях, що набувається в процесі виховання, самовиховання та є ознакою…
a) високої культури фахівця соціальної сфери
b) поведінки фахівця соціальної сфери
c) погляду фахівця соціальної сфери
d) мислення фахівця соціальної сфери

67. Виникнення емоцій у соціального інспектора переважно пов'язане з дією…
a) соціальних факторів
b) географічних факторів
c) технологічних факторів
d) політичних факторів

68. Емоції що спонукають фахівців соціальної сфери до активності й досягнення корисного результату в професійній діяльності.
a) активні емоції
b) позитивні емоції
c) негативні емоції

69. Попередження бурхливих негативних емоції, які можуть призводити до розвитку психічних і соматичних хвороб у фахівців соціальної сфери, досягається за допомогою…
a) вербального спілкування
b) свідомого керування емоціями
c) неусвідомлюваного емоційного настрою

70. Емоційний стан/реакція людини, що виникає у зв'язку з незадоволенням високозначимих цілей, у контексті психологічних досліджень, розуміється як блокування поведінки, спрямованої на досягнення значущої ситуації, і у перекладі з латинської означає розчарування, невдача та невдала спроба має назву…
a) фрустрація
b) мотив
c) потреба

71. Професійно-вольові якості, притаманні фахівцю соціальної сфери:

a) дисциплінованість, сміливість, наполегливість, мужність, впертість, цілеспрямованість, самостійність, рішучість
b) альтруїзм, конфіденційність, толерантність, гуманність
c) гіпобулія, гіпербулія, абулія

72. Вольова якість притаманна фахівцю соціальної сфери, яка дає змогу виконати прийняте рішення без зайвих вагань:
a) рішучість
b) мотиви
c) наполегливість

73. Здатність людини усвідомити саму себе, своє «Я», свої потреби, інтереси, цінності, своє буття і його сенс, власну поведінку й переживання – це …
a) самооцінка
b) самопізнання
c) самосвідомість

74. Самосвідомість розвивається, змінюється, збагачується впродовж життя людини:
a) так
b) ні
c) інші варіанти

75. Розвиток самосвідомості людини виявляється у:
a) у самоспостереженні, критичному ставленні до самої себе, в оцінці своїх позитивних і негативних якостей, самовладанні й відповідальності за свої вчинки
b) у відчутті малоцінності, бути прихованим за самовпевненістю, виявлятися через постійне заниження своїх можливостей, самоприниження
c) у вольовій якості, яка дає змогу виконати рішення без зайвих вагань.

76. Знання про себе, поєднане з певним ставленням до себе, становить
a) самосвідомість особистості
b) самооцінку особистості
c) самопізнання особистості

77. Дія конкретних стимулів, що обумовлюють вибір професії і тривале виконання обов'язків, пов'язаних із цією професією, або сукупність внутрішніх і зовнішніх сил, які штовхають людину до трудової діяльності і надають цій діяльності спрямованості, що орієнтована на досягнення певних цілей, називається…
a) професійна мотивація
b) мотивація влади
c) мотив саморозвитку
d) соціальні мотиви

78. Процес інтеграції індивіда в суспільство, у різноманітні типи спільнот (група, соціальна організація, соціальний інститут) шляхом засвоєння ним

культури, соціальних норм і цінностей, на основі яких формуються значущі риси особистості, є …

a) адаптація
b) соціалізація
c) дезадаптація

79. Процес професійного становлення особистості, що передбачає набуття нею професійного досвіду шляхом засвоєння і активного відтворення hard skills, норм, цінностей, зразків поведінки, які необхідні для реалізації професійної діяльності, - це …

a) професійна адаптація
b) професійна соціалізація
c) критичне мислення
d) професійне становлення особистості

80. Процес пристосування студентської молоді до умов соціального середовища та існування в ньому називається …

a) адаптація
b) соціалізація
c) дезадаптація

81. Процес пізнавальної діяльності особистості, що дає можливість самостійно визначити шляхи успіху у певній сфері діяльності, проаналізувати та удосконалити свою діяльність, є …

a) саморегуляція
b) самопізнання
c) самоосвіта
d) самореалізація
e) самовдосконалення

82. Саморегуляція/Self-regulation – це…

a) здатність управляти подіями та собою, здатність володіти собою і психологічним станом та вчинками, здатність контролювати свої думки, емоційні переживання
b) пристосування особистості до зміни відпочинку і праці, до нової системи навчання, до оточуючого середовища, входження в новий колектив
c) стан невпевненості людини, роздратування, пригніченість, зовнішня та внутрішня агресія, гнів, депресія, розчарування і непокоєння людини

83. Науковий підхід/наукове мислення, суть якого полягає у розв'язанні широкого кола проблем від буденних до професійних, формулювання висновків, ухвалення рішень – це

a) критичне мислення
b) рефлексивність

c) контрольованість
d) усвідомленість

84. Психологічна культура фахівця соціальної сфери полягає в тому, що він повинен володіти такими психологічними категоріями, як:
a) мотивація, спонукання, бажання, натхнення, захоплення, нахили
b) статус, капітал, земля, видатки, гроші, офшори, доходи
c) системність, послідовність, систематичність, постійність, організаційність

85. Сукупність ідей, поглядів, уявлень, почуттів, оцінок і установок, що виражають ставлення людей і соціальних спільнот до чинного, минулого і бажаного права – це
a) правосвідомість
b) правова ідеологія
c) правова психологія
d) політичний імунітет

86. Якісний правовий стан фахівця соціальної сфери, що включає знння і розуміння індивідом права, повагу до нього, а також його дії відповідно до нього – це
a) національно-духовна культура фахівця соціальної сфери
b) політична культура фахівця соціальної сфери
c) правова культура фахівця соціальної сфери
d) психологічна культура фахівця соціальної сфери

87. Правомірна поведінка фахівця соціальної сфери – це
a) дотримання права з метою досягнення соціально корисного результату, а також відповідність поведінки приписам норм права, тобто суб'єктивним правам і суб'єктивним юридичним обов'язкам, що виникають на їх основі
b) пристосування своєї поведінки до дій і переконань свого соціального оточення (колег по роботі, начальства, групи, родичів), а також слідування нормам права через наслідування більшості
c) вид поведінки, який виявляється в бездіяльності, умисному невикористанні суб'єктом належних йому прав і обов'язків.

88. Правове мислення – це
a) аналітичні здібності суб'єкта правовідносин, що функціонують і розвиваються в ході духовно-практичного вирішення різних соціально-правових протиріч
b) опосередковане й узагальнене відображення людиною політичних явищ і процесів об'єктивної дійсності в їх історичних, часових зв'язках і відносинах
c) процес відображення об'єктивної реальності, який є вищим ступенем людського пізнання.

89. Політична культура – це
a) це органічна єдність психологічної освіченості (знань, навичок, прийомів автотренінгу, саморегуляції тощо), волі, відповідних

професійно-психологічних якостей, які чинять ефективний вплив на розв'язання правових ситуацій

b) це сукупність документальних або публічно оголошених відомостей про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення, боротьбу з ними та їх профілактику

c) рівень і характер політичних уявлень і оцінок різних верств суспільства та індивідів про сутність політики та політичної системи, співвідношення політичних сил в суспільстві, політичних процедурах (статичний аспект); характер і спосіб участі в політичному житті (динамічний аспект).

90. До основних принципів політичної культури відносяться:

a) культура діалогу, ідейність, духовність і моральність, логічність, справедливість, політичний імунітет

b) неформальні рухи, церква, армія, політичні партії, суспільно-політичні та академічні інституту, суспільно-політичні рухи

c) громадянська соціалізація, соціальний досвід.

91. Політична свідомість – це

a) це функціональна характеристика суспільної свідомості, що відображає суспільне життя з позиції інтересів певних класів або соціальних груп

b) це сукупність уявлень і відчуттів, поглядів і емоцій, оцінок і установок, що виражають відношення людей до здійснюваної і бажаної політики, що визначають здібність людини до участі в управлінні справами суспільства і держави.

92. Поведінка політична – це

a) сукупність реакцій соціальних суб’єктів (осіб, груп, спільнот) на певні форми, засоби й напрями функціонування політичної системи

b) знання та переконання про політичну систему, її значення і тих, хто виконує політичні ролі

c) процес засвоєння індивідом упродовж життя політичних знань, норм поведінки й цінностей суспільства, до якого він належить.

93. Економічна культури фахівця соціальної сфери формується в:

a) системі економічної освіти, яка спрямована на розвиток економічної свідомості, основ економічного мислення та навичок економічної поведінки фахівця соціальної сфери

b) системі правової освіти, яка спрямована на розвиток правової свідомості, основ економічного мислення та навичок економічної поведінки фахівця соціальної сфери

c) системі економічної освіти, яка спрямована на розвиток самосвідомості, самовдосконалення, основ економічного мислення та навичок правової поведінки фахівця соціальної сфери.

94. До основних принципів економічної культури фахівця соціальної сфери можна віднести:

a) контрольованість, логічні економічні переконання, цивілізованість, змобілізованість, компенсаційність, раціональність, знання тіньового ринку, діловитість
b) культура правової свободи, юридична дійсність, культура віри у справедливе юридичне рішення, правова імпровізація, використання потенціалу юридичних дій
c) аксіоматизм, еквівалентність множин, пропорційність, прагматизм, функціональна залежність, інтиїтивізм

95. Функції економічної культури фахівця соціальної сфери:
a) дотримання податкової дисципліни, пропаганда фінансово-податкового законодавства, запобігання негативним етнонаціональним наслідкам міграційних процесів, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між економічними та правовими явищами, формування нового економічного мислення
b) гуманістична, управлінська, комунікативна, орієнтаційна, режимна, а також функція моральної та юридичної відповідальності
c) виховна функція, пізнавальна функція, оцінна функція, управлінська функція.

96. Валеологічна культура фахівця соціальної сфери – це складова його професіоналізму, що характеризується
a) обізнаністю в здоров'ї, потребою в збереженні здоров'я та її реалізації, вмінням розповсюджувати валеологічні знання на клієнтів
b) екологічною обізнаністю, що включає в себе знання про природу, гуманне, відповідальне ставлення до неї як до найвищої національної та загальнолюдської цінності, і готовності до природоохоронної діяльності
c) обізнаністю в правовій сфері, позитивна правова свідомість у дії, правові судження щодо зміцнення законності і правопорядку

97. Професійна складова культури фахівця соціальної сфери, що характеризується обізнаністю в здоров'ї та її реалізації, це -
a) екологічна культура фахівця соціальної сфери; економічна культура фахівця соціальної сфери
b) валеологічна культура фахівця соціальної сфери
c) політична культура фахівця соціальної сфери

98. Наука про формування, збереження, зміцнення і відновлення здоров'я людини в духовному, психічному, фізичному і соціальному плані називається?
a) деонтологія
b) валеологія
c) валеоекологія
d) валеопедагогіка
e) валеограмотність

99. Валеологічне мислення фахівця соціальної сфери має креативну спрямованість щодо

a) щодо власного здоров'я й здоров'я всіх людей, основою якого є мотивація здорового способу життя і валеограмотність
b) щодо комплексу діагностичних заходів, спрямованих на дослідження працездатності, адаптивності й резервних можливостей людини з подальшою експрес-оцінкою кількості здоров'я»
c) щодо закономірностей психічних процесів і центральних механізмів саморегуляції психіки, які забезпечують її нормальне існування й розвиток, зберігати й удосконалювати здоров'я.

100. Валеологічна компетентність фахівців соціальної сфери характеризується наявністю
a) знань, умінь і навичок формування, збереження і зміцнення здоров'я, цінностях і мотивах, валеологічній позиції щодо оздоровлення себе і своїх клієнтів у професійній діяльності;
b) ціннісних мотивів, деотологічних знань, умінь, навичок, особистісно значущих якостей і уміння здійснювати рефлексію власної поведінки;
c) знань, умінь, навичок застосування фіто-профілактики, її значення у зміцненні здоров'я.

Ключ до тестових завдань: *1a, 2a, 3a, 4b, 5a, 6b, 7b, 8a, 9b, 10a, 11a, 12a, 13a, 14a, 15a, 16c, 17a, 19c, 20a, 21a, 22a, 23a, 24a, 25a, 26a, 27a, 28a, 29c, 30c, 31a, 32c, 33a, 34a, 35b, 36a, 37c, 38a, 39c, 40a, 41a, 42a, 43a, 44a, 45a, 46a, 47a, 48b, 49a, 50a, 51b, 52a, 53a, 54c, 55b, 56b, 57a, 58a, 60a, 61a, 62a, 63c, 64a, 65a, 66a, 67a, 68b, 69b, 70a, 71a,72a,73c, 74a, 75a, 76b, 77a, 78b, 79b, 80a, 81a, 82a, 83a, 84a, 85a, 86c, 87a, 88a, 89c, 90a, 91b, 92a, 93a, 94a, 95a, 96a, 97c, 98b, 99a, 100a.*

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ.

1. Усна відповідь:

4 бали - студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

3 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності.

2 бали - студент в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, допускає у відповіді суттєві неточності.

1 бал - студент не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань, допускає суттєві помилки у відповіді.

2. Доповнення/дискусія: 3 бали - доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми, 2 бали - доповнення змістовне, 1 бал - доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію.

3. Конспект першоджерел: 2 бали - студент опрацював необхідний текст із цитуванням та відповідними власними зауваженнями та поясненнями, 1 бал - студент законспектував текст без цитувань та пояснень

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	***Оцінка ECTS***	**Оцінка за національною шкалою**	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	***для заліку***
90 – 100	**A**	відмінно	зараховано
80-89	**B**	добре	
70-79	**C**		
65-69	**D**	задовільно	
60-64	**E**		
35-59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Основні

1. Артемов В. Ю. Теоретико-методичні основи формування деонтологічної компетентності фахівців із забезпечення інформаційної безпеки : монографія. Нац. авіац. ун-т. Київ : Задруга, 2016. 372 с.
2. Бех І. Д. Вибрані наукові праці. Виховання особистості. Том 2. Чернівці: Букрек, 2015. 640 с.
3. Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Здирко Н. Г. Професійна етика : навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 252 с.
4. Васянович Г. П. Педагогічна етика : Навчально-методичний посібник. Львів, «Норма», 2005. 344 с.
5. Вікторова Л.В. Основи соціалізації особистості [текст] : навч. посібник для студентів ОС «Бакалавр» спеціальності 6.010106 «Соціальна педагогіка». К. : «ЦП «КОМПРИНТ», 2017. 475 с.
6. Гапотій В.Д. Юридична деонтологія: навчальний посібник. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. 146 с.
7. Грибан В. Г. Валеологія [текст]: підручник. 2-ге вид. перероб. та доп. К.: «Центр учбової літератури», 2012. 342 с.
8. Діловий етикет. Етика ділового спілкування. К.: Альпрес, 2013. 368 с.
9. Єжова О. Здоровий спосіб життя. Суми: Університетська книга, 2017. 127 с.
10. Єрмоленко А. М. Соціальна етика та екологія. Гідність людини - шанування природи. Монографія. К.: Лібра, 2010. 416 с.
11. Загальна психологія : підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. К. : Либідь, 2009. 464 с.
12. Зозуляк-Случик Р. В. Формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах : монографія. Івано-Франківськ: НАІР, 2019. 460 с.
13. Етика. Естетика: навч. посібник. За наук. ред. В. І. Панченко. Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 432 с.
14. Іщук С.В. Етика соціальної роботи: Курс лекцій. Тернопіль, ТДПУ, 2008. 59 с.
15. Кокун О.М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: Монографія. К.: ДП "Інформ.-аналіт. агенство", 2012. 200 с.
16. Михеєнко О. Загальна теорія здоров'я. Суми: Університетська книга, 2017. 156 с.
17. Національна ідентичність і громадянське суспільство/ відп. ред. Бистрицький Є.К.; ред. Іващенко С. Вид. 2-ге, допов. К.: Дух і літера, 2018. 464 с.
18. Нечаюк П. Педагогічні інновації в системі громадського здоров'я. Київ: Кондор, 2019. 252 с.
19. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник. 3-тє вид., випр. і доп. К.: Каравела, 2011. 360 с.

20. Психологічне забезпечення професійної діяльності: курс лекцій /Упорядник: С.М.Кучеренко. Х.: НУЦЗУ, 2016. 83 с.
21. Радкевич О. П. Розвиток правової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти: теорія і практика: монографія. Київ: Майстер Книг. 2020. 400 с.
22. Савчин М. Психологія відповідальної поведінки . Івано-Франківськ : Місто НВ, 2008. 280 с.
23. Садовська Е., Ярошенко А. Формування професійної компетентності соціального працівника в умовах вищого навчального закладу: монографія. К.: В-цтво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. 113 с.
24. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
25. Сушик І.В. Етика та деонтологія соціального працівника: навч. посіб. Луцьк: ІВВ Луцький НТУ, 2020. 188 с.
26. Теорія та практика соціальної роботи: навчальний посібник/ О.Г. Карпенко, Н.Ф. Романова.К.: Видавничій дім «Слово», 2015. 408 с.
27. Ярошенко В.М., Єльчієва О.Р. Деонтологія соціальної роботи: навчальний посібник. Миколаїв: МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2020. 195 с.

Допоміжні

28. Авраменко О.О., Яковенко Л.В., Шийка В.Я. Ділове спілкування: Навчальний посібник. / За наук. ред. О. О. Авраменко. Івано-Франківськ, «Лілея-НВ», 2015. 160 с.
29. Баранюк В. В. Сучасні підходи до формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців соціальної роботи. *Професійна освіта*. 2014. № 4. С. 37- 42.
30. Боришевський М.Й. Громадянська спрямованість як міра соціальної відповідальності особистості. *Педагогічна і психологічна науки в Україні*. К.: Педагогічна думка, 2007. Т. 3. С. 93-102.
31. Волкова Н. П. Комунікативна компетентність як основа професіоналізму майбутнього соціального педагога. Вісник Запорізьк. нац. ун-ту. Сер. Педагогічні науки. 2012. № 1(17). С. 148 -152.
32. Годлевська Д. М. Формування професійної комунікативної компетентності майбутніх соціальних працівників в умовах педагогічного університету : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.05. Київ, 2009. 24 с.
33. Дехтярьова О.О., Каденко І. В. Валеологічна культура як ефективний засіб підвищення рівня здоров'я студентської молоді. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019 р., № 62, Т. 2. С. 55 - 59. URL: http://repository.khpa.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/217/1/Kaden_st_2.pdf

34. Задорожна-Княгницька Л.В. Управлінська деонтологія у сфері освіти: науково-педагогічний дискурс, 2017. С. 15 - 22. URL: http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/19207/1.
35. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. / за ред. І.Д. Звєрєвої. Київ, Сімферополь: Універсум, 2-12. 536 с.
36. Етика ділового спілкування: конспект лекцій для студентів І курсу всіх спеціальностей денної та заочної форм навчання. Укл. І.І. Какуріна. Дніпропетровськ: ДВНЗ УДХТУ, 2015. 96 с.
37. Кайдалова Л.Г., Пляка Л.В. Психологія спілкування : навчальний посібник. Х. : НФаУ, 2011. 132 с.
38. Кривоконь Н. І. Соціалізація та досвід особистості в контексті психології соціальної роботи. *Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С.КостюкаАПН України "Проблеми загальної та педагогічної психології".* 2011. № 1. С. 223 - 231.
39. Кормич Л.І. Політичні стратегії сучасної України : навч.-метод. посібник. Одеса : Фенікс, 2015. 104 с.
40. Костєва Т.Б. Роль іміджу в професії соціального працівника. Наукові праці. Педагогіка. Випуск 257. Том 269. 2016. С. 21 - 27. URL:
41. Левицька Н. С. Економічна культура як складова професійної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери. *Актуальні проблеми психології.* 2013. Т. 10, Вип. 24. С. 306 - 315.
42. Ложкін Г. В., Комаровська В. Л. Економічна психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2014. 412 с.
43. Мариніч О.М. Особливості філантропічного періоду в історії соціального забезпечення // Соціальний захист в дискурсі сучасних реалій : монографія / за заг. ред. А.О. Ярошенко. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. С. 58 -76.
44. Мачинська Н.І., Лагутін В.Б. Психологічна культура як складник професіоналізму викладача. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія психологічна.* 2011. Вип. 2. С. 229-241. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvldu_2011_2_23.
45. Москаленко В.В., Шайгородський Ю.Ж., Міщенко О.О. Економічна культура особистості: соціально-психологічний аспект [монографія]/ К.: Вид-во «Центр соціальних комунікацій», 2012. 348 с.
46. Остапенко М. А. Політична культура суспільства: Навч. посіб. К. : МАУП, 2008. 96 с.
47. Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність. Навч. посіб. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». 2015. 180 с.
48. Патинок О.П. Становлення відповідальності як професійно-значущої якості майбутнього фахівця соціальної сфери: психологічний аспект. *Науковий вісник Ужгородського університету.* Серія: Педагогіка. Соціальна робота. № 39, 2016. С. 65-72.
49. Патинок О.П. Духовність як основа професійної відповідальності майбутніх фахівців соціальної сфери *Науковий часопис НПУ імені М.П.*

Драгоманова. Серія №12. Психологічні науки: Зб. наук. праць. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. № 43(67). С. 380 - 386.
50. Патинок О. П., Кутішенко В.П. Психологічні аспекти розвитку духовної культури сучасного вчителя. Матеріли доповідей учасників II Всеукраїнського Конгресу із соціальної психології «Соціальна психологія сьогодні: здобутки і перспективи». К., 2019. С. 196 - 199.
51. Патинок О.П., Кутішенко В. П., Сидоркін В. В. Вплив релігійних цінностей на формування морально-ціннісної сфери особистості. *Актуальні проблеми психології:* збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2019, Том. VI, Психологія обдарованості. Вип. 16. С. 154 - 164.
52. Петрук В.В. Деякі аспекти професійної етики соціального працівника. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми.* Випуск 52. 2018. С.379 - 383. URL: https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/911189.pdf
53. Підлісний Є. Правова культура суспільства, особистості та соціальної групи. Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. № 3 (62), вересень 2018, Том 2. С. 241 - 246. URL: http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/ped-visnik-62-2018-2-45.pdf
54. Практикум з курсу «Етика» для студентів першого курсу усіх спеціальностей. / А.П. Алексеєнко, К.І. Карпенко, Л.О. Гончаренко, О.А. Марущенко, О.С. Руденко, Ю.С. Сіда, В.В. Дейнека, Л.І. Насонова. Харків: ХНМУ, 2010. 103 с.
55. Присяжнюк С.І. Біологічний вік та здоров'я студентської молоді. К.: Центр навчальної літератури, 2010. 300 с.
56. Прикладна етика: навч. посібник. За наук. ред. В. І. Панченко. Київ : «Центр учбової літератури», 2012. 392 с.
57. Роменець В. А. Творчість, індивідуальність, комунікація. Психологія творчості. 3-тє вид. К.: Либідь, 2004. 288 с.
58. Рудкевич Н.І. Етнокультурна соціалізація як складова соціалізації особистості. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова: зб. наук. пр. Серія 11. Соціальна робота. Соціальна педагогіка*. 2016. Вип. 22. С. 173 - 180.
59. Семигіна Т. Нові глобальні етичні принципи соціальної роботи. New global ethical principles of social work. *Вісник АПСВТ*, 2019, №1. С. 70 - 82. URL: https://www.researchgate.net/publication/331036524
60. Сухицька Н.В. Соціальні гарантії економічно активного населення в Україні. Актуальні проблеми соціальної роботи: досвід і перспективи: матеріали всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В.,2021 С. 112-115.
61. Сучасний словник з етики. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 415 с.
62. Тополь О.В. Раннє материнство в умовах нестабільності сучасного суспільства: демографічні, соціальні та психологічні особливості//

Соціальна політика сучасного українського суспільства: соціально-захисний контекст : монографія / за заг. ред. д.ф.н., проф. Ярошенко А.О. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018, С. 94 -110.
63. Ткач І. Я. Зміна парадигми у діяльності соціального інспектора в соціальній сфері. *Філософія науки, техніки та архітектури в гуманітарному вимірі:* зб. матеріалів ІІІ Міжнародної наук.-практичної конф., 12-13 листопада 2021 р. Частина І. Київ : Вид-во КНУБА, 2021. С. 180-183.
64. Фірсова В.І. Умови активізації професійної соціалізації майбутніх викладачів-педагогів. *Загальна педагогіка та історія педагогіки, теорія і методика професійної освіти.* Випуск 3. 2018. С. 184 - 187. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2018/3/42.pdf .
65. Чучаліна Ю. М. Формування економічної культури як соціально-педагогічна проблема. *Здобутки молодих науковців*: зб. наук. праць / гол. ред. О. А. Комар. ред. кол. Байдюк Л. М. [та ін.]: Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. С. 188 - 191.
66. Шиманова О. Етика і професійна етика : навч-метод. посібник. Л.: ПП Сорока Т. Б., 2013. 132 с.
67. Шевченко Ю. М. Педагогічна деонтологія : навч.-метод. посіб. [для студ. спеціальності «Початкова освіта»]. Мелітополь : Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2018. 130 с.

Навчально-методичне видання

Патинок О.П., Мариніч О.М.

ДЕОНТОЛОГІЯ

Підписано до друку 06.05.2021 р. Формат 60х84/16.
Папір офісний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. др. арк. 2,96. Обл.-вид. арк. 2,44
Зам. № 267.
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію ДК № 1101 від 29.10.2002. (044) 234-75-87
Віддруковано в друкарні Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова (044) 239-30-26